

अर्थ

“अर्थ एव प्रधानः” इति कौटिल्यः अर्थमूली धर्मकामाविति।
—कौटिलीय अर्थशास्त्र

वर्ष ३३

पुणे, बुधवार १८ जानेवारी, १९६७

अंक २

विविध माहिती

आगगाड्या व विमाने ह्यांची स्पर्धा—जपानमधील अंतर्गत विमानवाहतूक करणाऱ्या कंपन्यांना वेगवान आगगाड्यांची जोराची स्पर्धा जाणवत आहे. वेगाने धावणाऱ्या गाड्या सरकारच्या मालकीच्या आहेत. अशी एक अतिवेगवान गाडी टोकियो ते ओसाका ह्यांच्या दरम्यान दर तासाला १२५ मैल वेगाने प्रवास ३ तासांत करते. दर अर्ध्या तासाला अशी एक गाडी सोडण्यात येते.

राष्ट्रीय पुढाऱ्यांचा चरित्रकोश—कलकत्ता येथील ऐतिहासिक अभ्यास संस्थेने हिंदूच्या राष्ट्रीय पुढाऱ्यांचा चरित्रकोश प्रसिद्ध करण्याचे ठरविले आहे. चरित्रकोशाच्या कामास १९६३ साली प्रारंभ करण्यात आलेला आहे. ह्या चरित्रकोशात १,२०० हिंदी राष्ट्रीय पुढाऱ्यांची चरित्रे देण्यात येणार आहेत. ९५० पुढाऱ्यांची चरित्रे पूर्ण करण्यात आली आहेत.

दातांची आरोग्यकेंद्रे—दिल्ली येथे दंतवैद्यकारासंबंधी परिषद भरविण्यात आली होती. परिषदेचे उद्घाटन करताना उपराष्ट्रपती डॉ. झकीर हुसेन म्हणाले की हिंदूच्या ५० कोटी प्रजेला पुरेशी दंतवैद्यकाची केंद्रे आज उपलब्ध नाहीत. परिषदेत अशी माहिती देण्यात आली की भारतात सध्या अवघी २५० केंद्रे आहेत. भारतामधील ८० हजार ते ९० हजार लोकांमागे एक दंतवैद्य असे प्रमाण आज आहे. दोन दोन लाख लोकवस्तीच्या कित्येक भागांत एकही दंतवैद्य आढळून येत नाही.

फुफ्फुसाचा कॅन्सर हा मानवनिर्मित आहे—अमेरिकेच्या कॅन्सरसंबंधी सल्ला देणाऱ्या संस्थेच्या मताने फुफ्फुसाचा कॅन्सर हा रोग अतिरिक्त धूम्रपानाचा परिणाम आहे. ह्या रोगाने आता साथीचे स्वरूप धारण केलेले आहे. ह्या वर्षी २ हजार पुरुष आणि १ हजार स्त्रिया ह्या रोगाला बळी पडतील असा संस्थेचा अंदाज आहे. ३० वर्षांपूर्वीच्या मानाने ही संख्या १० पट अधिक आहे.

चहाच्या किमतीचे स्थैर्य—सिलोनच्या परदेशीय हुंडणावळीच्या किमती ६० टक्के प्राप्ती चहाच्या निर्यातीमुळे होते.

परंतु गेल्या काही महिन्यांत जगातील चहाच्या बाजारपेठेत किमती घटत चालल्या आहेत. त्यामुळे सिलोनच्या सरकारला चिंता उत्पन्न झाली आहे. चहाच्या किमती स्थिर राखण्यासाठी सिलोनच्या मन्त्रेवाल्यांनी भारतामधील मन्त्रेवाल्यांशी वाटाघाटी चालू केल्या आहेत. सिलोनने आता वायद्याचे सौदे चालू केले आहेत.

लष्करी वाहनांचे उत्पादन—लष्कराला लागणारी वाहने तयार करण्याचा एक नवा कारखाना जबलपूर येथे स्थापन करण्यात येणार आहे. तो चालू झाल्यावर लष्करी वाहनांचे उत्पादन दुपटीने वाढेल. सध्या ‘शक्तिमान’ व ‘निसान’ ह्या मोठ्या मोटारी आणि ‘जीप्स’ ह्यांचे दरमहाचे उत्पादन ६०० च्या घरात आहे. ते नंतर १,२०० पर्यंत होऊ लागेल.

बल्गेरिआची भारताला मदत—बल्गेरिआने भारताला १.५ कोटी डॉलर्सची मदत देण्याची तयारी दाखविली असून भारत सरकारने ह्या मदतीचा स्वीकार केला आहे. मदतीचा उपयोग करून भारताने बल्गेरिआत अवजड यंत्रसामग्री खरेदी करावयाची आहे. यंत्रसामग्रीचा उपयोग खाजगी व सार्वजनिक विभागात करण्यात येईल.

किडीविषयी इषारा—दिल्ली राज्यातील शेतकऱ्यांना पिकावर पडणाऱ्या रोगांविषयी आगाऊ इषारा देण्याचे काम इंडियन अग्रिकल्चरल रिसर्च इन्स्टिट्यूट ह्या संस्थेने चालू केले आहे. धान्य व भाजीपाला ह्यावर पडणाऱ्या किडीपासून त्यांचे संरक्षण करण्याचे काम शेतकऱ्यांना आता त्यामुळे अधिक चांगल्या रितीने करता येईल.

ताश्कंद येथे शास्त्रींचे स्मारक—ताश्कंद येथे लालबहादूर शास्त्री ह्यांचे स्मारक उभारण्याचे उझबेकिस्तानच्या सरकारने ठरविले आहे. त्याप्रमाणे सरकारने स्मारकासाठी अनेक प्रकारचे नमुने गोळा केले आहेत. त्यापैकी १५ नमुने विचारासाठी निवडण्यात आले आहेत. ताश्कंदच्या जनतेच्या इच्छेला अनुसरून स्मारक उभारण्यात येत आहे.

शहरांच्या वाढीमुळे लोकसंख्येला पायबंद

शास्त्राच्या प्रगतीसाठी प्रयत्न करणारी एक अमेरिकन संघटना आहे. सदर संघटनेच्या वार्षिक बैठकीच्या वेळी लोकसंख्या ह्या विषयासंबंधी परिसंवाद भरविण्यात आला होता. वॉशिंग्टन येथे भरलेल्या ह्या परिसंवादांत डॉ. ओलीन ह्या स्त्री-डॉक्टरांचे भाषण झाले. त्या स्वीडिश असून संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या लोकसंख्या विभागात काम करतात. त्या आपल्या भाषणात म्हणाल्या की शहरांतील जीवनपद्धतीमुळे लोकांच्या मनावर व शरीरावर फार ताण पडतो. त्यामुळे माणसांच्या जननक्षमतेवर परिणाम होऊन ती कमी होते. हीच गोष्ट प्राण्यांच्या बाबतीतही खरी आहे. शहरातील लोकांची जननक्षमता ही त्यांच्या जवळच्या ग्रामीण भागातील लोकांपेक्षा सातत्याने कमी असल्याचे आढळून येते. तथापि शहरातील राहणीचा लोकसंख्येच्या वाढीवर काय परिणाम होतो ह्यासंबंधी अधिक तपशीलवार पाहणी करण्यात आली पाहिजे. पूर्व युरोपातील काही देशांत शहराची वाढ झाल्यावर तेथील लोकांची जननक्षमता घटल्याचे आजच आढळून येत आहे. हंगेरीत लोकसंख्या घटत जाण्याची लक्षणे दिसत आहेत. भारतामधील लोकसंख्येच्या वाढीच्या वेगाबद्दल बोलताना त्या म्हणाल्या की भारतामधील शहरांतून वसती करून असलेल्या लोकांपैकी बरेचजण नुकतेच ग्रामीण भागांतून आलेले आहेत. चीनचीही गोष्ट अशीच आहे. शहरांतील दाट लोकवस्तीमुळे आणि घाई-गर्दीच्या जीवनामुळे लोकांची अपत्यांची इच्छा कमी होते आणि त्याचबरोबर जननक्षमताही कमी होते. लोकसंख्येच्या वाढीवर जाणीवपूर्वक नियंत्रण ठेवण्यात आले नाही तर त्याची काळजी निसर्गच घेईल. पण निसर्गनियमानुसार घडत जाणाऱ्या घटना माणसाला सुखकारक ठरतील अशी ग्वाही नाही.

पैशापेक्षासुद्धा आत्मविश्वासाची अधिक गरज

इंडस्ट्रियल क्रेडिट अँड इन्व्हेस्टमेंट कॉर्पोरेशन ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष श्री. जी. एल. मेहता ह्यांनी मुंबई येथे रोटरी क्लबात भाषण करताना महत्त्वाचे विचार व्यक्त केले आहेत. ते म्हणाले की आर्थिक मदत आणि तांत्रिक कौशल्य ह्यांच्यापेक्षाही आज भारताला आत्मविश्वासाची अधिक गरज आहे. त्याखेरीज सध्याच्या बिकट आर्थिक परिस्थितीतून वाट निघणे अवघड आहे. भारतासारख्या गरीब देशात लोकशाही यशस्वी व्हावयाची असेल आणि सामान्य जनतेच्या दृष्टीने तिला काही अर्थ प्राप्त व्हावयाच असेल तर लोकशाहीचा गाभा आर्थिक व सामाजिक मूल्यावर आधारवायास हवा. - भारतामधील मतदार हा ग्राहक आहे, उत्पादक आहे आणि करदाताही आहे. स्वतःच्या प्राथमिक गरजा पुरविल्या जातील आणि मुलाबाळांचा भविष्यकाळ अधिक चांगला होईल अशा मागण्या करण्याचा

त्याचा हक्कच आहे. आज वाढत्या किंमतीमुळे आर्थिक दैन्य जोरावलेले आहे, जीवनावश्यक वस्तूंची टंचाई जाणवत आहे, रोजगार मिळत नाही. ह्या सर्वांचा परिणाम राजकीय परिस्थितीवर व चळवळीवर होत आहे. परदेशाकडून मदत मिळविणे हा जणू काही आपला जन्मसिद्ध हक्कच आहे असे मानण्यात येत आहे. एखाद्या परदेशाने मदत नाकारली तर तो विश्वासघात झाला असे समजण्यात येते. परदेशाकडून मिळणारी मदत कृतज्ञता व्यक्त करून स्वीकारण्याचे आमच्या धोरणात बसत नाही. भारताच्या अलिंगितावादी धोरणाचा नेमका अर्थ सांगणे कठीण आहे. परंतु दिलेल्या मदतीबद्दल कृतज्ञता व्यक्त करणे म्हणजे त्या पवित्र धोरणाशी बेइमानी करण्यासारखे आहे असे मानले जाते. आर्थिक विकासाच्या योजनांच्या मागण्या आर्थिक आणि तांत्रिक आधारावर न करता प्रांतीय हितसंबंध राखण्याच्या हेतूने करण्यात येत आहेत.

अप्रगत देशांना भारताकडून मदत

पश्चिम युरोपातील देश, अमेरिका, रशिया, जपान, ह्यांच्याशी तुलना करता भारत हा औद्योगिकदृष्ट्या अप्रगत देश आहे. चीनच्या मानानेही भारत काहीसा मागासलेला असण्याचा संभव आहे. जगातील सर्वच देश औद्योगीकरणाच्या शर्यतीत गुंतले असले तरी ह्या बाबतीत पुढारलेले देश त्यांच्यापेक्षा मागे असलेल्या देशांना मदत करू शकतात. भारत स्वतःचा विकास साधण्यासाठी प्रगत देशांकडून तांत्रिक ज्ञान मिळवत आहे. त्याचप्रमाणे स्वतःपेक्षा मागे असलेल्या देशांना तांत्रिक मदत करित आहे. चार खंडांत पसरलेल्या १८ अप्रगत देशांना भारताकडून तांत्रिक साहाय्य मिळत आहे. सर्व देशांत मिळून भारताने ४३ कारखाने स्थापण्यास मदत केली आहे अगर करण्यास प्रारंभ केला आहे. ह्या १८ देशांपैकी ७ आफ्रिकेतील आहेत आणि ७ आशियातील आहेत. बाकीचे ४ देश म्हणजे उत्तर आयर्लंड, नोव्हास्कोशिया, कॅनडा व कोलंबिया हे आहेत. ब्रिटनसारख्या पुढारलेल्या देशालाही हिंदी तांत्रिक ज्ञान उपयुक्त वाटत आहे. ब्रिटनमध्ये अँस्वेस्टॉस सिमेंटच्या वस्तू तयार करण्याचा एक कारखाना भारताच्या साहाय्याने उभारण्यात येणार आहे. हिंदमधील साजगी मालकीच्या विभागाकडून ही तांत्रिक मदत देण्यात येत आहे. ४३ कारखान्यांपैकी २३ आफ्रिकेतील देशांत आहेत, आणि १५ कारखाने आशियातील देशांत आहेत. कारखान्यांपैकी ७ कारखान्यांत उत्पादन चालू झालेले आहे. बाकीचे कारखाने अजून कमी-अधिक प्रमाणात पुरे व्हावयाचे आहेत. हलका इंजिनिअरिंगचा माल, दाढीची पाती, कापड, साबण, साखर, औषधे, कागद, छपाईची शाई, शिवणाची यंत्रे, इत्यादी प्रकारचा माल बनविण्याबद्दलचे तांत्रिक ज्ञान भारताने पुरविलेले आहे.

अर्थ

बुधवार, १८ जानेवारी, १९६७

संस्थापक :
भा. वामन गोर्खि व काळे

संपादक :
श्री. वा. वामन काळे

हिंदी शास्त्रज्ञांमधील राष्ट्रीय भावनेचा लोप

इंडियन सायन्स कॉॅंग्रेसच्या ५४ व्या अधिवेशनाचे अध्यक्ष व दिल्ली विद्यापीठातील रसायनशास्त्राचे प्राध्यापक टी. आर. शेषाद्री ह्यांनी आपल्या भाषणात हिंदी शास्त्रज्ञांविषयी चिंतनीय उद्गार काढले आहेत. ते म्हणाले की हिंदमधून परदेशांत शिक्षणासाठी गेलेल्या काही शास्त्रज्ञांचा मानसिक तोल गेल्यासारखा वाटतो. त्यांना स्वतःच्या राष्ट्रीयत्वाची जाणीवही राहिलेली दिसत नाही. कित्येक हिंदी शास्त्रज्ञ तर अशा रीतीने वागतात—बोलतात की, त्यांना आपण भारतीय नागरिक आहोत असेही वाटत नसल्याचे वाटते. परदेशांत संशोधन करित असलेले सर्वच शास्त्रज्ञ काही विलक्षण काम करित असतात असे मानण्याचे कारण नाही. त्यांच्यापैकी कित्येकजण भारतातच अधिक चांगले काम करू शकतील अशी स्थिती आहे. काही वर्षापूर्वी असा एक काळ होता की परदेशांत जाणारे हिंदी शास्त्रज्ञ ज्ञानाच्या ओढीनेच जात. आपल्या कामाचे खरे क्षेत्र भारतच आहे असे वाटत असल्यामुळे ते परत मायभूमीला येत असत. परंतु आता वातावरण बदलले आहे. पुष्कळ शास्त्रज्ञ परदेशांत गेल्यावर तेथेच स्थानिक होण्याची आकांक्षा धरतात. म्हणून शास्त्रज्ञांच्या परदेशीय वास्तव्यावर दोन अगर तीन वर्षांची मर्यादा घालण्यात यावी. खुद्द भारतामधील शास्त्रज्ञांत चांगल्या नौकऱ्या व पैसा ह्यांच्यासाठी तीव्र स्पर्धा चालू असते, आणि त्यामुळेच स्वतःच्या कामाबद्दलची त्यांची निष्ठा असावी तितकी प्रखर नसते. एका पिढीपूर्वी असे नव्हते. तथापि हा दोष शास्त्रज्ञांचाच फक्त आहे असे म्हणता येणार नाही. आज सर्वच समाजांत सत्ता आणि पैसा ह्यांचे जबरदस्त आकर्षण बोकळले आहे. कोणताही व्यवसाय त्यापासून मुक्त नाही. अशा परिस्थितीत शास्त्रज्ञांचीही पावले त्याच दिशेने वळल्यास त्यांना बोल लावता येणार नाही.

शेतकऱ्यांकडे अधिक लक्ष देण्याची विनंती

अमेरिकेचे भारतामधील वकील मि. चेस्टर बौल्स ह्यांचे मद्रास येथील रोटरी क्लबच्या विद्यमाने भाषण झाले. ते आपल्या भाषणात म्हणाले की, हिंदमधील शेतकऱ्यांचा आर्थिक दर्जा वाढविण्यावर देशात घडवून आणावयाच्या ग्रामीण क्रांतीचे भवितव्य अवलंबून आहे. भारतामधील धंदेवाल्यांनी आणि नागरिकांनी शेतकऱ्यांना अधिक चांगली राहणी उपलब्ध करून

देण्यासाठी झटणे जरूर आहे. आतापर्यंत उद्योगधंद्यांना प्राधान्य देण्यात आले आणि शेतीला कनिष्ठ स्थान देण्यात आलेले आहे. अलीकडे अधिकाधिक जमीन लागवडीखाली आणण्यात येत आहे. परंतु वाढत्या लोकसंख्येमुळे धान्याचे उत्पादन वाढूनही ते अपुरे पडत आहे. तथापि, गेल्या काही वर्षांत भारताने शेतीच्या व्यवसायात क्रांतिकारक बदल घडविण्यासाठी पावले उचलली आहेत. भविष्यकालाच्या दृष्टीने ही घटना चांगली आहे. भारताच्या लोकांना मोठ्या सामायिक बाजारपेठेचा लाभ झालेला आहे. फारच थोड्या देशांना हा लाभ मिळालेला आहे. गेल्या पंधरा वर्षांत भारतात मोठे बदल झाले आहेत. आज भारतात पंधरा वर्षापूर्वीपेक्षा ५ पट अधिक विद्युत्निर्मिती करण्यात येत आहे. रेल्वे इंजिने, भारी विद्युत् यंत्रसामग्री तयार करण्यात येत आहे. शिक्षणाच्या बाबतीतही प्रगती झाली आहे. ह्या सर्व गोष्टींची दखल लोकांनी घेतली पाहिजे. तथापि, अजून बरेच शिकण्याची आवश्यकता आहे. प्रगती करणारा कोणताही देश चुका करतोच. भारतालाही त्या टाळता येणार नाहीत. कम्युनिस्ट देशांत चुका झाल्या तरी त्या लोकांना समजत नाहीत इतकेच. अमेरिकेत तर चुकांची प्रसिद्धीच होते. त्यांपैकी काही थोड्या सरकारकडून होतात आणि बऱ्याचशा खाजगी कारखानदार करित असतात.

हस्तव्यवसायाच्या उद्योगधंद्यांत अडचणी

अखिल भारतीय हस्तोद्योग मंडळाच्या अध्यक्ष श्रीमती कमलादेवी चटोपाध्याय ह्यांनी ह्या उद्योगधंद्याच्या अडचणीकडे लक्ष वेधले आहे. आंध्र राज्यातील हस्तोद्योगाच्या काही केंद्रांना त्यांनी भेटी दिल्या. त्यानंतर वृत्तपत्रप्रतिनिधींशी बोलताना त्या म्हणाल्या की हस्तोद्योगांत तयार होणाऱ्या वस्तूंना परदेशांत चांगली मागणी आहे. परंतु ही मागणी हस्तोद्योगांना पुरी करता येत नाही. ह्या उद्योगधंद्याची वाढ पुरेशा पैशाच्या अभावी खुंटित झालेली आहे. ह्या वर्षी त्यांना मिळणाऱ्या मदतीत १४ लाख रुपयांची कपात करण्यात आलेली आहे. हिंदी अर्थव्यवस्थेत हस्तोद्योगांना महत्त्वाचे स्थान आहे, ह्या गोष्टीची अद्याप पुरेशी जाणीव झालेली नाही. त्यामुळे त्याला नियोजनात दुय्यम स्थान देण्यात आलेले आहे. सध्या ह्या उद्योगधंद्यांना कच्च्या मालाच्या अपुऱ्या पुरवठ्याचीही अडचण भासत आहे. हस्तोद्योगांमुळे भारताला दरसाल ३० कोटी रुपयांचे परदेशीय चलन मिळते.

आमचे ग्राहक, आणि नाराज ?

Ⓜ ठे: ! आम्ही वेळगाव बँकेतील कर्मचारी आमच्या ग्राहकांना केव्हाही नाराज होऊच देत नाही; मग त्यांचे आमच्याकडे कसल्याही प्रकारचे काम असो ! महाराष्ट्र व म्हैसूर राज्य आणि गोवा येथील आमच्या ३८ शाखांच्यामार्फत आपले कोणत्याही प्रकारचे बँकिंगचे काम करण्यास आम्ही तत्पर आणि उत्सुक आहो. तुमचा आमच्याशी व्यवहार म्हणजे उभयतांना पूर्ण समाधान !

दि वेळगांव बँक लिमिटेड

(शेड्यूल्ड बँक : स्थापना १९३०)

आपल्या नजीक असलेल्या आमच्या शाखेला आजच भेटा.

मुंबई शाखा : नरसीनाथ स्ट्रीट, मांडवी, मुंबई ९.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड

(रजिस्टर्ड ऑफिस : ११७७ बुधवार पेठ, पुणे २)

स्थापना : १६ सप्टेंबर १९३५

	१९५५	१९६०	१९६६
वसूल भांडवल	रु. १६ लक्ष	रु. ३२ लक्ष	रु. १ कोटी
गंगाजळी	रु. ७-७५ लक्ष	रु. १७ लक्ष	रु. ३७ लक्ष
ठेवी	रु. ५ कोटी	रु. १५ कोटी	रु. ५० कोटींहून अधिक

आपल्या ११२ शाखांनिशी आपल्या सेवेस सदैव सिद्ध

विदेश विनिमय व एक्झिच्युटर आणि ट्रस्टी सेवा यांच्यासह बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात.

सविस्तर माहितीसाठी आपल्या नजीकच्या शाखेला भेट द्या.

कर्वे रोड, (पुणे-४), क्रॉफर्ड मार्केट (मुंबई) येथे लौकरच शाखा सुरू होत आहेत.

चिं. वि. जोग,

जनरल मॅनेजर.

दि कोल्हापूर शुगर मिल्स लिमिटेड

चेअरमन, श्री. रामनिवासजी रामनारायणजी रुईया यांनी कंपनीच्या ३३ व्या वार्षिक साधारण सभेमध्ये केलेल्या भाषणाचा गोषवारा.

आपल्या भाषणाच्या सुरुवातीस भारताचे दिवंगत पंतप्रधान श्री. लालबहादूर शास्त्रीजी यांच्या स्मृतीस आदरांजली अर्पण करून, सध्याच्या पंतप्रधान श्रीमती इंदिरा गांधी या त्यांच्या योग्य वारसदार आहेत असे श्री. रामनिवासजी यांनी सांगितले. तसेच श्री. यशवंतरावजी चव्हाण यांनी संरक्षण मंत्री म्हणून बजावलेल्या कामगिरीचा त्यांनी गौरवपूर्ण उल्लेख केला व गृहमंत्री म्हणून त्यांची निवड झाल्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन करून श्री. रामनिवासजी म्हणाले—

“तिसऱ्या पंचवार्षिक योजनेने ठरवून दिलेल्या साखर उत्पादनाच्या उद्दिष्टापेक्षा जास्त उत्पादन करून साखर उद्योगाने आपली जबाबदारी उत्तम प्रकारे पार पाडली आहे. चौथ्या योजनेने साखर उत्पादनाचे उद्दिष्ट पंचेचाळीस लक्ष टनांचे ठरविले असून त्यासाठी सरकारने मुख्यतः सहकारी साखरकारखान्यांची वाढ करण्याचे व नवीन सहकारी साखरकारखाने काढण्याचे परवाने दिलेले आहेत. मी यापूर्वी सांगितल्याप्रमाणे सासगी व सहकारी क्षेत्रांतील साखर कारखाने हे दोन्हीही एका राष्ट्रीय उद्योगाचाच अविभाज्य भाग आहेत व त्या दृष्टीने पाहता स्वामिनाथन् कमिटीचा अहवाल हा एकांगी स्वरूपाचा आहे असे म्हणावे लागते. गेल्या साली पडलेल्या अवर्षणामुळे महाराष्ट्रातील साखरकारखान्यांच्या साखरेच्या उताऱ्यात घट झाली. या कारखान्यांचा उतारा ११.७२ टक्के होता. गेल्या कित्येक वर्षांत इतका कमी उतारा आलेला नाही. उत्तर प्रदेश व बिहार राज्यांत यंदा पडलेल्या अवर्षणामुळे व कित्येक राज्य सरकारांनी उसाच्या क्षेत्रात कपात करण्याचे घोरण अवलंबिल्यामुळे १९६६-६७ च्या चालू हंगामात साखरेचे उत्पादन सुमारे वीस टक्क्यांनी घटेल असा अंदाज आहे.”

केंद्र सरकारने ठरवून दिलेल्या उसाच्या एक्स फॅक्टरी (कारखाना पोहोच) दरापेक्षा जास्त दर मिळण्याबद्दल ऊसकरी शेतकऱ्यांनी केलेल्या मागणीमुळे निर्माण झालेल्या प्रश्नाचा उल्लेख करून श्री. रुईया पुढे म्हणाले—

“उसाचे दर हे मागील वर्षाच्या साखरेच्या उताऱ्यावर ठरवून दिले जातात हे आपणांस माहित आहेच. गेल्या तीन वर्षांपासून ऊसकरी शेतकरी उसासाठी भरमसाट दराची मागणी करीत आहेत. १९६४-६५ च्या हंगामात गुळाचे भाव खूपच वाढले असताना विशिष्ट परिस्थितीत उसाचा दर वाढवून मिळावा म्हणून शेतकऱ्यांनी केलेली मागणी काही अंशी रास्त होती असे म्हणता येईल. पण सरकारने ठरवून दिलेल्या एक्स-फॅक्टरी दराने कारखान्यास ऊसपुरवठा करण्याबद्दल शेतकऱ्यांनी करून दिलेल्या कायदेशीर करारांची दखल न घेता जादा दर मिळावा

म्हणून त्यांनी केलेल्या चळवळीमुळे राजकीय परिस्थितीच्या दडपणाखाली जर राज्य सरकारने उसाचे दर वाढवून दिले तर मग कायदेशीर करारांना काही अर्थच राहिला नाही असे म्हणावे लागेल.

“या वर्षाही उसाची किंमत वाढवून मिळण्याची मागणी अशीच पुन्हा ऐन हंगाम सुरू होण्याच्या वेळी करण्यात आली आणि हंगामाच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्वाचा असा एक महिन्याचा कालावधी गमावल्यानंतर, केंद्र सरकारने ठरवून दिलेल्या, फॅक्टरी डिलिव्हरी दर मेट्रिक टनास रु. ५९-२० पैसे या दराऐवजी दर मेट्रिक टनी रु. ६९/- देण्याबद्दल आम्हाला सांगण्यात आले आहे.

“साखर उत्पादनाचा खर्च विचारात न घेता शेतकऱ्यांच्या उसाला जास्तीत जास्त दर वाढवून देण्याबद्दल राज्य सरकार अगदी उत्सुक आहे. कामगारांनाही कारखान्यास झालेल्या नफातोटाचा विचार न करता जास्तीत जास्त बोनस हवा आहे. कामगारांच्या महागाई भत्त्यात झालेली वाढ, स्टोअर मालाच्या वाढलेल्या किमती, वगैरेंमुळे उत्पादन खर्चात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे. परंतु केंद्र सरकार त्या प्रमाणात साखर विक्रीचा किंमत वाढवून देण्यास तयार नाही. अशा परिस्थितीत साखरेची किंमत वाढवून मिळाल्याखेरीज उसाला देण्याच्या जादा किमतीचा हा बोजा कारखाना कसा सहन करू शकेल हे मला कळू शकत नाही.

“सहकारी कारखान्यांचे उदाहरण देऊन राज्य सरकारकडून आम्हांला नेहमी विचारणा केली जाते की जर सहकारी कारखाने उसाला एक्स-फील्ड पद्धतीने दर देऊ शकतात तर आमच्या कारखान्यास तो का देता येऊ नये? प्रत्येक वर्षी मी या प्रश्नाचे उत्तर देत आलो आहे. सहकारी कारखान्याच्या घटनेनुसार कारखान्यास ऊस पुरविणारे शेतकरी हेच कारखान्याचे भागीदार असतात. त्यामुळे उसाला जादा किंमत देऊन शेअरवर अगदी कमी डिव्हिडंड दिले तरी त्यामुळे कारखान्याचे किंवा भागीदारांचे कांहीच नुकसान होत नाही. सहकारी कारखान्यांना अनेक सोयी व सवलती देण्यात येतात पण साजगी कारखान्यांना त्या मिळत नाहीत. आमच्या कारखान्याचे बाबतीत तशी परिस्थिती नसून आमचे भागीदार हे निराळे आहेत आणि ऊसपुरवठा करणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या हिताबरोबर आम्हांला त्यांचे व त्याचप्रमाणे कामगारवर्ग आणि मॅनेजिंग एजंट्स यांच्याही योग्य हिताकडे लक्ष द्यावे लागते.

“गेल्या वर्षी मी स्वतः नामदार मुख्य मंत्र्यांशी या बाबतीत चर्चा केली व गेल्या सिझनसाठी केंद्र सरकारने ठरवून दिलेल्या

रु. ६२-८० पैसे या दरापेक्षा टनामागे रु. ४-३० पैसे अधिक म्हणजे एकूण दर टनी रु. ६७-१० पैसे असा ठरविण्यात आला. त्याच वेळी, अशा प्रकारे कसल्याच तत्त्वाचा विचार न करता केवळ मोघम पद्धतीने उसाचे दर वाढवून देणे ही गोष्ट आमच्यावर अन्याय करणारी असून, साखरनिर्मिती व ऊस याबद्दलच्या सर्व गोष्टींचा अभ्यास केलेल्या अशा स्वतंत्र व निःपक्षपाती समितीकडे हा प्रश्न सोपविण्यात यावा व अशा समितीने सर्व गोष्टी विचारात घेऊन उसाला किती दर द्यावा याबद्दलची एक सुसूत्र पद्धती ठरवून द्यावी अशी विनंती मी नामदार मुख्य मंत्र्यांना केली होती व त्यानंतर त्यांना त्याप्रमाणे लिहिलेही होते. माझ्या सूचनेचा विचार करण्याचे त्यावेळी तत्त्वतः मान्यही करण्यात आले. पण गेल्या संबंध वर्षात या बाबतीत प्रत्यक्षात काहीच झाले नाही आणि पुन्हा या वर्षी शेतकऱ्यांकडून चळवळीच्याच मार्गाचा अवलंब करण्यात आला.

“या वर्षी मला शेतकी मंत्री व उपमंत्री यांना व मुख्य मंत्री यांना स्वतंत्रपणे या बाबतीत भेटावे लागले. त्या वेळी पुन्हा गेल्या वर्षीच्याच सर्व गोष्टींची पुनरावृत्ती झाली व या वर्षी अशी तज्ज्ञांची समिती नेमण्याबद्दल सरकार विचार करील तोपर्यंत यंदाही आम्ही मोघमपणेच उसाचा दर वाढवून द्यावा असे सांगण्यात आले. त्या वेळी, अशा रीतीने केवळ आमच्या एकट्या कारखान्यास सरकारशी तोंड द्यावे लागणे व कसल्याच तत्त्वाचा आधार न घेता निःकुश पद्धतीने उसाचा दर वाढवून देण्याबद्दल मंत्र्यांकडून आमच्या एकट्याच कारखान्यावर दडपण आणले जाणे योग्य नाही ही गोष्ट मी नामदार मंत्र्यांच्या निदर्शनास आणली.

“यंदाचे वर्ष हे निवडणुकीचे वर्ष असल्यामुळे त्या दृष्टीने अडचणीचे आहे हे मी जाणतो, पण अशा प्रकारे आपणांला योग्य वाटेल तो किंवा शेतकऱ्यांनी मागणी केलेला दर आम्ही उसाला दिला आणि त्या प्रमाणात जर साखरेची किंमत वाढवून मिळाली नाही तर हा कारखाना अशा रीतीने किती दिवस चालू शकेल या गोष्टीचा आपण विचार केला पाहिजे असेही मी मंत्रीमहाशयांना सांगितले. सर्व महत्त्वाच्या उद्योगधंद्यांतील कारखान्यांच्या संघटना असतात व अशा संघटना त्या त्या उद्योगधंद्यांतील सर्व अडीअडचणींचा विचार करतात. साखर धंद्यातही अशी संघटना आहे. असे असता त्या संघटनेशी काहीच विचारविनिमय न करता एकाकी कोल्हापूर शुगर मिल्स-बरोबर हा झगडा का चालविला जात आहे? जोपर्यंत कारखान्यास योग्य नफा मिळत आहे तोपर्यंत निःपक्षपाती तज्ज्ञांच्या समितीकडून ठरविण्यात येईल ती योग्य किंमत उसासाठी शेतकऱ्यांना द्यावी व कामगारांनाही त्याचप्रमाणे योग्य वेतन आणि बोनस द्यावा असे मला स्वतःला वाटते. पण माझ्या या सूचनांचा सरकारकडून काहीच विचार झाला नाही हे सांगण्यास मला खेद वाटतो. मिलच्या नफा-तोड्याचा काहीच

विचार न करता, त्यांना योग्य वाटेल तो दर आम्ही द्यावा एवढेच त्यांचे म्हणणे दिसते. कारखान्याच्या हिताहिताचा विचार आमचा आम्ही करावा, सरकारला त्याच्याशी काहीच कर्तव्य नाही; असेच सरकारचे या प्रश्नाबाबतचे धोरण दिसते.

“शेवटी या सर्व वाटाघाटींनंतर, गेल्या वर्षाचा आपल्या कारखान्याचा उतारा कमी असल्यामुळे यंदाच्या वर्षासाठी केन्द्र सरकारने आमच्या कारखान्यासाठी ठरवून दिलेली उसाची किंमत दर टनामागे चार रुपयांनी कमी असूनही, आम्ही गेल्या वर्षी प्रत्यक्ष जो दर दिला त्यापेक्षा दोन रुपये जास्त म्हणजेच दर टनी सुमारे रु. १०/- या वर्षी जादा देण्याचे आम्हांला मान्य करावे लागले.

“या सर्व प्रकारात भरीस भर म्हणजे महाराष्ट्र सरकारच्या ‘जमीन धारणा नियंत्रण’ कायदानुसार कारखान्याकडील जमिनी काढून घेऊन त्या महाराष्ट्र स्टेट फार्मिंग कारपोरेशनकडे सुपूर्त करतेवेळी देण्यात आलेले आश्वासन बाजूस सारून यंदा महाराष्ट्र स्टेट फार्मिंग कारपोरेशनने, केन्द्र सरकारने ठरवून दिलेल्या एक्स-फॅक्टरी दरापेक्षा आपल्या उसास पंचवीस टक्के जादा दर आकारला जाईल असे एकतर्फी जाहीर केले आहे. साखरविक्रीची किंमत ही सरकारने ठरवून दिलेल्या उसाच्या एक्स-फॅक्टरी किमतीवरच आधारलेली असल्यामुळे उसाला अशा रीतीने जादा दर द्यावा लागला तर साखरेची किंमत ठरविण्याच्या तत्त्वाचा मूळ पायाच ढासळून पडणार आहे. एकंदरीत पाहता, महाराष्ट्रासाठी उसाचे किंवा साखरेचे दर ठरवून देताना केन्द्र सरकार, सर्व गोष्टींचा विचार करून योग्य अशा धोरणांचा अवलंब करित आहे असे मला वाटत नाही.

“साखर धंद्याच्या आर्थिक बाबींचा विचार करताना, उसाचे एकरी उत्पादन जास्तीत जास्त कसे वाढेल व साखरउत्पादनाच्या एकूण खर्चात उसाच्या किमतीचे सध्या असणारे फार मोठे प्रमाण असे कमी करता येईल, अशी द्विविध उद्दिष्टे नजरेसमोर ठेवली पाहिजेत.

“महाराष्ट्रासाठी ठरवून दिलेली साखर विक्रीची सध्याची रु. १२४-३५ पैसे ही किंमत अत्यंत कमी व अयोग्य आहे. साखर धंद्याचे एकूण ठोक उत्पन्न हे इतर धंद्यांच्या मानाने सर्वात कमी आहे ही गोष्ट रिझर्व्ह बँकेनेही मान्य केली आहे. म्हणून, महाराष्ट्रातील खासगी व सहकारी अशा दोन्ही क्षेत्रांतील साखरकारखान्यांनी साखरेची किंमत किंटलमागे मिदान चौदा रुपयांनी वाढवून मिळावी म्हणून मागणी केली असून महाराष्ट्र सरकारने ही मागणी मान्य करून घेण्याचे कामी पुढाकार घ्यावा अशी त्यांनी राज्य सरकारला विनंती केली आहे.”

साखर निर्यातीसंबंधी बोलताना श्री. रामनिवासजी रुईयांनी कोल्हापूर शुगर मिल्सने तयार केलेल्या कच्च्या साखरेच्या उच्च प्रतीचा उल्लेख केला व साखरेची आंतरराष्ट्रीय किंमत कमी

असली तरीही साखरेची निर्यात चालू ठेवण्याची आवश्यकता त्यांनी जोरदारपणे प्रतिपादन केली. ब्रिटन व अमेरिकेला करारानुसार बावयाच्या साखरेची ठरलेली किंमत निश्चितपणे फायदेशीर असल्याचे सांगून ते म्हणाले—

“जर आपण एकदा साखरेच्या निर्यातीमधून अंग काढून घेतले तर मग पुन्हा आपणांस साखर निर्यात करणे अशक्य होईल. या बाबतीत तात्पुरत्या फायद्याकडे लक्ष देऊन अवलंबिलेले धोरण अंती हितकारक होणार नाही.”

कोल्हापूर शुगर मिल्सविषयी बोलताना श्री. रुईया म्हणाले—

“मला सांगण्यास अभिमान वाटतो की आपला कारखाना हा उत्पादनातील तांत्रिक कार्यक्षमतेच्याच नव्हे तर इतर बाबतीतही सर्वश्रेष्ठ आहे आणि कारखान्यास भेट दिलेल्या अनेक तंत्रविशारदांनी, सरकारी प्रतिनिधींनी आणि परदेशीय पाहुण्यांनीही याबद्दल कारखान्याची वाखाणणी केली आहे. पण ही गोष्ट काही एका दिवसात घडून आलेली नाही. या कारखान्याच्या मॅनेजिंग एजंट्सनी, कारखान्यास झालेला नफा व स्वतःला मिळालेला नफा यांचा विनियोग या कारखान्याच्या वाढीसाठीच करण्याचे योग्य धोरण ठेवले व त्यामुळेच एके काळी रोज ५०० टन ऊसगाळप शक्ती असलेला हा छोटा कारखाना आज २,५०० टन उसाचे गाळप करतो आहे. कारखान्याच्या या प्रगतीमुळे केवळ आपल्यासारख्या भागधारक किंवा मॅनेजिंग एजंट्स यांचाच फायदा झाला नसून त्याबरोबरच या भागातील शेतकरी वर्ग व कारखान्याचा कामगारवर्ग यांचाही खूपच फायदा झालेला आहे.

“या कारखान्याकडून निरनिराळ्या करांच्या रूपाने केन्द्र सरकारला व राज्य सरकारला आतापर्यंत कोट्यवधी रुपये मिळाले असून कोल्हापूर नगरपालिकेलाही ऑक्टोबरच्या व धरफाळा वगैरेच्या रूपाने लाखो रुपये मिळाले आहेत. साखर कारखान्याकडून एखाद्या नगरपालिकेला असे मोठे उत्पन्न मिळत असल्याचे हे एकमेव उदाहरण असावे असे मला वाटते. इतके असूनही आमच्या बाबतीत केन्द्र व राज्य सरकार सापत्न मातेच्या भावनेने वागत आहे असे मला खेदपूर्वक म्हणावे लागते.”

त्यानंतर कंपनीच्या या वर्षीच्या नफा-तोड्याकडे वळून यंदा साखरकारखाना, डिस्टिलरी व ऑईल मिल्स या विभागांत झालेला थोडाबहुत नफा हा केमिकल डिव्हिजनला झालेल्या तोड्यात वजा होऊन गेल्याचे त्यांनी सांगितले व केमिकल डिव्हिजनकडून लौकरच नफा मिळू शकेल असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

कारखान्यामार्फत चालू असलेल्या क्रीडाविषयक व सांस्कृतिक कार्याविषयी बोलताना श्री. रामनिवासजी रुईया म्हणाले—

“कारखान्याशी संलग्न असलेल्या शुगर मिल्स जिमखाना व

जीवन कल्याण या क्रीडाविषयक व सांस्कृतिक संस्थांचे कार्य उत्तम प्रकारे चालू आहे हे पाहून मला फार आनंद वाटतो. टेबल टेनिसमध्ये मद्रास येथे होणाऱ्या राष्ट्रीय स्पर्धात महाराष्ट्राच्या ‘ब’ विभागाचे नेतृत्व करण्यासाठी आपल्या जिमखान्याच्या खेळाडूंची निवड झाली आहे. बॅडमिंटनमध्ये आमच्या खेळाडूंनी आपला नेहमीचा उच्च दर्जा कायम ठेवला आहे. क्रिकेट व हॉकीसारख्या मैदानी खेळांतही आमच्या खेळाडूंनी चांगलेच प्रावीण्य दाखविले आहे. ‘जीवन कल्याण’ संस्थेतर्फे यंदा श्रीगणेशोत्सव हा नेहमीप्रमाणेच उत्साहाने साजरा करण्यात आला. या वर्षी ‘सृच्छकटिक’, ‘सौभद्र’ व ‘दुसरा पेशवा’ अशा तीन नाटकांचे प्रयोग सादर करण्यात आले. या प्रयोगांतून आमच्या कलाकारांच्या अंगचे उत्तम अभिनयकौशल्य व्यक्त झाले. माझ्या सहकारी डायरेक्टर्सतर्फे व माझ्या स्वतःतर्फे मी या सर्व खेळाडूंचे व कलाकारांचे मनःपूर्वक अभिनंदन करतो.”

त्यानंतर श्री. रामनिवासजी रुईया यांनी कंपनीच्या संचालक मंडळातील आपल्या सहकाऱ्यांनी बिकट प्रश्नांची सोडवणूक करण्याचे कामी आपल्याला जो बहुमोल सल्ला दिला त्याबद्दल त्यांचे आभार मानले व आपल्या भाषणाच्या शेवटी ते म्हणाले—

“शेवटी मी गेल्या वर्षीच्या माझ्या भाषणात उल्लेख केल्याप्रमाणे, ज्यांच्या ठिकाणी कर्तव्याबद्दलची निस्सीम निष्ठा, कार्यक्षमता, सौंदर्यदृष्टी व समतोल दृष्टीने कार्य करण्याचे कौशल्य या गुणांचा सुंदर समन्वय झाला आहे, असे आपल्या कारखान्याचे जनरल मॅनेजर, श्री. लोहिया, यांनी जे उत्तम कार्य केले त्याबद्दल व त्यांच्या सहकारी अधिकाऱ्यांनी व कंपनीच्या इतर नोकर वर्गानेही त्यांना जे सहकार्य दिले त्याबद्दल संचालक मंडळाला अत्यंत समाधान वाटते हे मी आनंदाने नमूद करतो.”

मिऱ्याची नवी जात—केरळमधील मिऱ्याच्या संशोधन-केंद्राने अधिक निपज होणारी मिऱ्याची नवीन जात शोधून काढली आहे. सध्या लागवडीत असलेल्या मिऱ्याच्या वेलापेक्षा नव्या जातीच्या वेलामुळे उत्पादनात ४ पट वाढ होईल अशी अपेक्षा आहे. ही जात रोगराईला प्रतिकार करणारी आहे. लागवड केल्यापासून दुसऱ्या वर्षी ती उत्पादनक्षम होते. चौथ्या पंचवार्षिक कार्यक्रमात नव्या प्रकारचे १० हजार वेळ लावण्यासाठी केरळ सरकारचे शेतकी खाते शेतकऱ्यांना मदत करणार आहे.

१९६७ ची भीतिप्रद भविष्ये—फ्रान्समधील ४ ज्योतिषांनी १९६७ सालात घडणाऱ्या घटनांची काही भीतिप्रद भविष्ये वर्तविली आहेत. त्यांच्या होण्याप्रमाणे जपानमध्ये ज्वालामुखी जागृत होतील, भारतात धार्मिक दंगली होतील, ब्रिटनमध्ये आर्थिक परिस्थिती बिघडेल, व्हिएटनाममध्ये शांतता स्थापन होणार नाही आणि नवनवीन शस्त्रास्त्रांच्या बाबतीत चीन भयानक प्रगती करील.

लिमिटेड कंपन्यांतील ठेवी : राज्यवार आकडे

३१ मार्च, १९६५

	कंपन्यांची संख्या	ठेवीची रक्कम (लक्ष रु.)
१ आंध्र प्रदेश	१७ (०.९)	५६ (०.३)
२ बिहार	७ (०.४)	२३ (०.१)
३ महाराष्ट्र	६५० (३४.०)	६८,७४ (३२.९)
४ केरळ	३५ (१.८)	१,४८ (०.७)
५ मध्य-प्रदेश	१९ (१.०)	३,३० (१.६)
६ मद्रास	२६३ (१३.८)	३२,६० (१५.६)
७ म्हैसूर	३६ (१.९)	२,०८ (१.०)
८ ओरिसा	३ (०.२)	२१ (०.१)
९ पंजाब	८० (४.२)	५,६८ (२.७)
१० राजस्थान	२३ (१.२)	१,५२ (०.७)
११ उत्तर प्रदेश	७४ (३.९)	६,१३ (२.९)
१२ प. बंगाल	३६२ (१९.०)	३८,१७ (१८.३)
१३ गुजरात	१३४ (७.०)	२१,६९ (१०.४)
१४ दिल्ली	२०० (१०.५)	२५,३३ (१२.१)
१५ इतर राज्ये, इ.	६ (०.३)	१,४३ (०.७)
एकूण	१,९०९	२,०९,१५

सूचना : - कंसांतील आकडे प्रत्येक राज्याचा एकूण कंपन्यांतील व ठेवीतील % वाटा दर्शवितात.

ठेवींची मुदतीनुसार छाननी

(३१ मार्च, १९६५)

ठेवींची मुदत	ठेवींची संख्या	ठेवींची रक्कम (लक्ष रु.)
१. ३ महिन्यांपर्यंत	२,९००	३,८०
२. ३ ते ६ महिने	१२,८००	११,५४
३. ६ ते १२ महिने	७७,९००	५१,९९
४. १२ ते २४ महिने	२१,१००	१३,७८
५. २४ ते ३६ महिने	१६,३००	६,३९
६. ३६ महिन्यांपेक्षा जास्त	२२,५००	१६,६६
७. इतर ठेवी *	१,२७,७००	१,०४,९९
एकूण	२,८१,२००	२,०९,१५

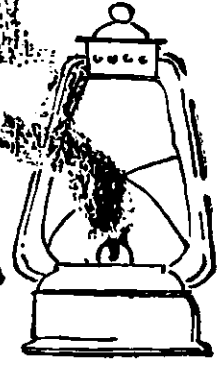
* ज्यांना निश्चित मुदत नाही; तत्काळ मागता येण्याजोग्या किंवा ठराविक नोटिशीने मागता येण्याजोग्या ठेवी.

सांगली बँकेचा सुवर्ण महोत्सव

सांगली बँक लि. चा सुवर्ण महोत्सव दि. ५ जानेवारी रोजी महाराष्ट्राचे मुख्य मंत्री श्री. वसंतराव नाईक ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली साजरा झाला.

श्री. वा. काळे ह्यांची
कौटुंबिक व सामाजिक जीवनावरील पुस्तके
१ कण आणि क्षण, २ पुढे पाऊल,
३ तुमचे स्थान कोणते ?

धूर म्हणजेच
संकटाला
आमंत्रण...

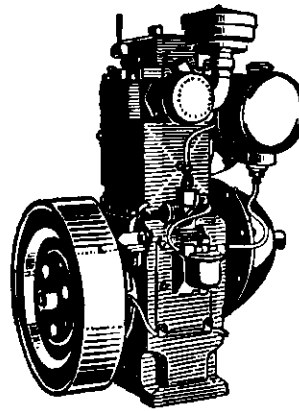

परंतु
फिलॉस्फर डिझेल इंजिन
वापरण्याने धूरही होत नाही व
संकटेही उपस्थित होत नाहीत...

बहुधा, प्रत्येक शेत क्षेत्रांमध्ये
एकतरी फिलॉस्फर डिझेल
इंजिनाचा मात्तक असतो.

शेतकरी व बागायतदार यांना भरपूर
यशा मिळविण्यास मदत करण्याची,
असा लौकिक या अति उत्कृष्ट असा
फिलॉस्फर डिझेल इंजिनांच्या कार्य-
क्षमतेमुळे संपादन केला आहे.

चिन्नासाची व अजोड कार्यक्षमता
आपल्या उत्पादनात अधिक भर
घालील. शिवाय ती ठिकठिकाणी
सहजरित्या हलविता येतात, इतक्या
बंदी तर त्यातील यांत्रिक हुटे भाग
बदलण्यास आपल्याला कुठारापही
अवलंबून राहाण्याची गरज पडत
नाही. विक्रीतलाची सेवा व हुटे भाग
मिळण्याची हुनी दिवी घाटे. ही
चिराळीच.

फिलॉस्फर

डिझेल इंजिन्स

३ ते १५ हॉर्स पॉवर

फिलॉस्फर ऑइल इंजिन्स लिमिटेड.

एल्फिन्स्टन रोड, पुणे-३ (भारत)

सहकारी शेतीसंबंधी मार्गदर्शक शिफारशी

सहकारी शेतीची प्रगती घडवून आणण्यासाठी कोणती कार्यपद्धती स्वीकारावी हा प्रश्न अद्याप नीटसा सुटलेला नाही. सहकारी शेती संघटनांद्वारा शेतीचे उत्पादन वाढविण्याचे प्रयत्न करण्यात आले पाहिजेत ह्याविषयी आता वाद राहिलेला नाही. सहकारी शेतीला मार्गदर्शन करण्यासाठी डॉ. धनंजयराव गाडगीळ ह्यांच्या नेतृत्वाखाली एक कमिटी. मध्यवर्ती सरकारने नेमली होती. कमिटीने सहकारी शेतीविषयी केलेल्या शिफारशी सरकारने स्वीकारल्या आहेत. चौथ्या पंचवार्षिक योजनेत सहकारी शेतीसंबंधी स्वीकारावयाच्या धोरणाची दिशा दाखविणारे एक पत्र नियोजन समितीने राज्य सरकारांकडे पाठविले आहे. तिसऱ्या पंचवार्षिक योजनेअखेर सुमारे ६ लाख एकर जमीन सहकारी शेती संघटनांमार्फत लागवडीखाली आणण्यात आली आहे. ४ थ्या पंचवार्षिक कार्यक्रमात आणखी १० लाख एकर जमीन सहकारी शेतीच्या कक्षेत येणार आहे. ह्या कार्यक्रमात अस्तित्वात येणाऱ्या सहकारी संस्थांबाबत काही विशेष दृष्टिकोण स्वीकारण्यात यावयाचा आहे. भारतामधील शेतीचा व्यवसाय आतवड्याचा होण्यास छोटी व आर्थिकदृष्ट्या न परवडणारी शेते मुख्यतः कारण आहेत. हे लक्षात घेऊन अशा शेतकऱ्यांना मदत देण्यावर ४ थ्या कार्यक्रमात विशेष जोर देण्यात येणार आहे. त्याशिवाय शेतीच्या व्यवसायाला आनुषंगिक असणाऱ्या जोडधंद्यांनाही उत्तेजन देण्यात येणार आहे. शेळ्यामैद्यांची पैदास आणि दुभत्याचा धंदा ह्यांचा त्यात समावेश आहे. प्रत्येक सहकारी सोसायटीचा विकास साधण्यासाठी दीर्घ मुदतीचा एक कार्यक्रम प्रथमपासूनच आखण्यात येईल. ह्या कार्यक्रमात जमिनीची सुधारणा आणि विकास ह्यांच्याबरोबरच शेतकऱ्यांच्या कुटुंबांतील माणसांना हंगाम नसणाऱ्या काळात रोजगारी मिळवून देण्याची सोय करण्यात येईल.

हिंदी कलाकारांचा ब्रिटनचा दौरा

भारतीय नृत्यकलाकारांचा व संगीत कलाकारांचा एक संघ लवकरच ब्रिटनला भेट देणार आहे. ह्या कलापथकात १५ ते १७ कलाकार असतील. हिंदी नृत्यकलेतील सर्व प्रकार, म्हणजे भरतनाट्य, कथक, कथकली आणि मणिपुरी नृत्यप्रकारांचे दर्शन घडविणारे कलाकार संघात घेण्यात आले आहेत. आतापर्यंत हिंदी संगीताचे व नृत्याचे प्रयोग ब्रिटनमध्ये काही निवडक प्रेक्षकांसमोर करण्यात आले आहेत. ह्या खेपेला मात्र सर्वसाधारण ब्रिटिश नागरिकाला त्यांची ओळख करून देण्यात येणार आहे. सुइ लंडनमध्ये संघाचे २१ कार्यक्रम उरलेले आहेत. त्यानंतर ब्रिटनमधील आणखी काही शहरांत कार्यक्रम करून संघ युरोपात जाणार आहे. नृत्यांच्या कार्यक्रमातील मध्यंतरात हिंदी संगीतज्ञ वाद्यवृंदाच्या द्वारा लोकांची करमणूक करतील, त्यासाठी श्री. गणेशकर ह्यांनी प्रयत्न चालवी दिल्या आहेत.

एअर इंडियापुढील भयानक समस्या

“५०० उतारूंची सोय असणारी फार मोठी सब सॉनिक जेट विमाने लवकरच इतर देशांच्या विमानकंपन्या आंतरराष्ट्रीय दळणवळणासाठी वापरू लागतील. म्हणजे, एअर इंडियाच्या सध्याच्या बोइंग विमानाच्या मानाने ही विमाने तिप्पट उतारू वाहतील. ज्या मार्गावर वाहतूक मोठी आहे, अशाच मार्गावर ही विमाने किफायतशीर ठरतील, हे उघड आहे. मोठमोठ्या कंपन्यांना ही प्रचंड विमाने सरीदणे परवडेल, पण एअर इंडियाला ते शक्य होणार नाही. परदेशी हुंडणावळीची अडचण, हीही मोठीच समस्या आहे. आजवर एअर इंडिया इतर जागतिक कंपन्यांशी स्पर्धा करू शकले, ह्याचे कारण त्याच्याजवळील विमाने तोडीस तोड होती. येत्या दहा वर्षांत परिस्थिति पार पालटणार आहे. नव्या विमानांच्या खरेदीचा भयानक प्रश्न आजच भेडसावू लागला आहे; तो कसा सोडविला जातो, ह्यावर एअर इंडियाचे स्थान अवलंबून राहिल.” एअर इंडियाचे चेअरमन, श्री. जे. आर. डी. टाटा.

इंजिनिअर्सना असलेली मागणी कमी होत चालली

इंजिनिअरिंगच्या पदवीधरांना असलेली मागणी आता कमी झाली आहे, त्याचे कारण आर्थिक वाढ ११% अपेक्षित होती, तीपेक्षा ती खूपच कमी झालेली आहे. १ नोव्हेंबर रोजी ५७५ इंजिनिअर्सना काम नव्हते. उद्योग विनिमय केंद्रात नोकरीसाठी नोंदलेल्या इंजिनिअर्सची संख्या ३० जून, १९६४ रोजी १,९७५ होती ती ३० जून, १९६५ रोजी ३,६५० झाली. मिलई पोलाद कारखाना, हेवी इंजिनिअरिंग कॉर्पोरेशनचा कारखाना, इत्यादींच्या उभारणीची कामे संपल्यामुळे इंजिनिअर्सच्या नोकरीचा प्रश्न निर्माण झाला आहे.

हिंदी रेल्वेजचा १८.५६ कोटी रु. वाढावा

हिंदी रेल्वेजचा १९६५-६६ चा अहवाल नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे. त्याप्रमाणे वाहतुकीपासून रेल्वेजना ७३२ कोटी रु. म्हणजे गेल्या वर्षीपेक्षा ७३ कोटी रु. जास्त उत्पन्न मिळाले. खर्च वजा जाता, मध्यवर्ती महसुलाकडे १०४ कोटी रु. वर्ग करून, उतारूंच्या भाड्यावरील कराचे १२.५ कोटी रु. देऊन टाकून १८.५६ कोटी रु. निवळ वाढावा उरला. ह्या वर्षी ७१२ किलोमीटर लांबीचे नवे मार्ग सुरू करण्यात आले.

कॅथोलिक पादऱ्यांचा विवाहाकडे कल

परवानगी मिळाली, तर अमेरिकेतील सुमारे एक तृतीयांश रोमन कॅथोलिक पाद्री विवाह करतात, असा एका जेसुइटच्या पाहणीचा निष्कर्ष आहे. विवाह करावयाचा, की अविवाहित राहावयाचे हे ठरविण्याची ज्याची त्याला मुभा असावी आणि पाद्री झाल्यानंतरही अविवाहितांना विवाह करण्याची परवानगी असावी, असा उत्तरांचा सूर आढळून आला.

संकरित बियाणांचा उपयोग - रशियन शास्त्रज्ञांचे एक प्रतिनिधी मंडळ भारताच्या शास्त्रज्ञांशी विचारविनिमय करण्याकरता आले आहे. त्यात ७ शास्त्रज्ञ आहेत. मंडळाच्या पुढाऱ्याने अशी माहिती दिली की संकरित बियाण्याचा वापर केल्यास धान्याचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणावर वाढविता येईल. अशा बियाण्याच्या वापराने २॥ एकरांत ६ ते ७ टन धान्य पिकविता येते.

पाकिस्तानचा असहकार - इंडियन सायन्स काँग्रेसचे ५४ वे अधिवेशन हैदराबाद येथे ३ ते ९ जानेवारीपर्यंत भरविण्यात आले. ह्या अधिवेशनासाठी प्रतिनिधी पाठविणे आपणांस शक्य होणार नाही, असे पाकिस्तान सरकारने कळविले आहे. निरनिराळ्या २७ देशांच्या प्रमुख शास्त्रीय संघटनांनी आपले प्रत्येकी दोन प्रतिनिधी पाठवावेत अशी विनंती भारताने केली होती.

अर्थव्यवस्थेत गोंधळाचे राज्य - मुंबई येथे कॉमर्स ग्रॅज्युएट असोसिएशनपुढे बोलताना उजव्या कम्युनिस्ट गटाचे अध्यक्ष श्री. डांगे म्हणाले की भारताच्या अर्थव्यवस्थेत सध्या पूर्ण बजबजपुरी माजलेली आहे. एकूण अर्थव्यवस्थेच्या नऊदशांश भागावर अगदी थोड्या खाजगी भांडवलवाल्यांची हुकमत आहे. फक्त काही उद्योगधंदे सरकारच्या मालकीचे आहेत.

स्वस्तिक रबर कारखान्याकडे मागणी - रबराचा माल बनविणाऱ्या स्वस्तिक रबर ह्या कारखान्याकडे रशियाकडून शस्त्रक्रियेच्या वेळी डॉक्टरांना लागणारे रबरी हातमोजे पुरविण्याची मागणी वर्षांभी नोंदविण्यात आली आहे. ह्या व इतर मालाचा पुरवठा कारखान्याने चालू वर्षात करावयाचा आहे. मालाची किंमत सुमारे २० लाख रुपये होईल.

कलकत्ताभोवती रिंगण रेल्वे - कलकत्ता शहराभोवताली रिंगण घालणारा रेल्वेस्ता बांधण्याच्या कामाची पाहणी करण्याचे ठरले आहे. ह्या बाबतीत मध्यवर्ती सरकार व बंगाल सरकार ह्यांनी करार केला आहे. पाहणी करणारे तज्ज्ञ लवकरच कलकत्त्यात दाखल होतील. रेल्वेबोर्ड पाहणीचा खर्च सोसणार आहे. कलकत्ता शहराच्या उपनगरी वाहतुकीची अधिक चांगली सोय करण्यासाठी हा उपक्रम आहे.

पॅरिसच्या सोनेबाजारात तेजी - पॅरिसच्या सोन्याच्या बाजारात तेजीची विलक्षण लाट उसळली आहे. गेल्या १५ वर्षांत वाढली नव्हती इतकी सोन्याची किंमत भडकली आहे. सोन्याचा भाव आणखी वाढेल ह्या अपेक्षेने सोने घेणाऱ्यांची गर्दी उडाली आहे. अमेरिका सोन्याचा भाव वाढवील ह्या अपेक्षेने ही खरेदी होत आहे. १९३४ पासून अमेरिकेने सोन्याची किंमत दर औंसाला ३५ डॉलर्स ठेवलेली आहे. तीच अद्याप चालू आहे.

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि.

मुंबई

(वि विद्मर्भ सहकारी बँक लि., सम्मिलित)

: मुख्य कचेरी :

: विभागीय कचेरी :

९, बेक हाऊस लेन, फोर्ट, मुंबई.

महाल : नागपूर.

टेलिफोन नं. २५५२७४-७५.

तारेचा पत्ता :

२५६२१४, २५४७८९

फार्मर बँक

भरपाई झालेले भांडवल	...	रु.	५,७८,२५,०००
गंगाजळी व फंड	...	रु.	३,१९,७१,०००
ठेवा	...	रु.	४९,५८,९६,०००
खेळते भांडवल	...	रु.	९९,८७,२५,०००

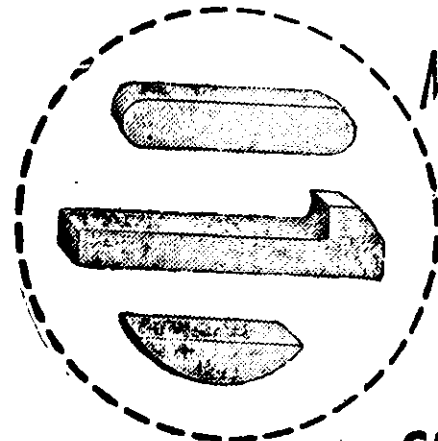
: शाखा :

- (१) भायखळा (२) गोरगाव (३) खार (४) लालबाग
(५) प्रभादेवी (६) विलेपार्ले (पूर्व) (७) सांताक्रुझ
(८) मुलुंड (९) चेंबूर (१०) माहीम (११) शीव (१२) माटुंग
(१३) अंधेरी (१४) विलेपार्ले (पश्चिम) (१५) सिताबर्डी
(१६) धरमपेठ (१७) धन्तोली (१८) सदर बझार.

ह्या बँकेत गुंतविलेला पैसा शेतकरीवर्ग, सहकारी लहान उद्योगधंदे व सहकारी साखरकारखाने यांच्याच उपयोगासाठी दिला जातो. सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात.

डॉ. वा. सु. श्रीधरमाळ, श्री. वि. म. जोगळेकर,
मॅनेजर. जनरल मॅनेजर.

BUT FOR KEY APPLICATION TO MACHINES

Make doubly sure
by fitting

MANUFACTURERS OF
MACHINE SPARE PARTS & TOOLS

GADRE BANDHU
MADHAVNAGAR (S.R.)
INDIA

रशिया-चीन संबंध अधिक दुरावत चालले

१९६७ सालच्या नोव्हेंबर महिन्यात रशियन राज्यक्रांतीचा ५० वा वाढदिवस मॉस्कोत थाटाने साजरा करण्यात येणार आहे. रशियन राज्यक्रांतीचे लोक चीनच्या मागिने भारतात पसरतील असे भाकित रशियन क्रांतीचा नेता लेनिन ह्याने करून ठेवले होते. पण रशिया व चीन ह्यांचे दुरावत जाणारे संबंध पाहता हे भाकित खरे ठरविण्याची लक्षणे दिसत नाहीत. रशिया व चीन ह्यांना जगभर कम्युनिस्ट क्रांति पसरावी अशी इच्छा असली तरी ही घटना स्वतःमार्फत व स्वतःच्या राजकीय तत्त्वज्ञानावर आधारलेली व्हावी असे उभयतांचे प्रयत्न असतात. ह्याचा अर्थ असा की, कम्युनिस्ट विचारसरणीची आता एकाऐवजी दोन केंद्रे झालेली आहेत. कम्युनिस्ट देशांत पडलेल्या ह्या फुटीमुळे अमेरिकेला व्हिएटनाममधील युद्ध अनिर्बंधपणे लढता येत आहे असे मत काही आंतरराष्ट्रीय निरीक्षकांनी व्यक्त केले आहे. खुद्द उत्तर व्हिएटनाम सरकारला तर कम्युनिस्ट देशांमधील दुहीचा प्रत्यक्ष उपसर्गच पोचत आहे. उत्तर व्हिएटनामला चीनकडून मिळणारी मदत अपुरी आहे. रशिया मदत पोचविण्याचा प्रयत्न करीत आहे. पण रशियाकडून खुष्कीच्या मागिने येणारी मदत चिनी प्रदेशांतून यावी लागते. मदतीचा मार्ग सुकर करण्याऐवजी चीन त्यात अडथळेच आणत आहे अशी रशियाची तक्रार आहे. चीन इतक्यावरच थांबलेला नाही. रशियाकडून व्हिएटनामला देण्यात येणाऱ्या शस्त्रास्त्रांपैकी काही अत्याधुनिक साधने चीनने परस्पर लांबविल्याच्या वार्ता आहेत. ह्यापैकी काही साधने अणुशक्तीच्या साहाय्याने चालणारी आहेत. ती सुटी करून चीनने काही अद्ययावत शास्त्रीय माहिती मिळविली आणि गेल्या ऑक्टोबरमधील अग्निबाण साधला असे म्हणतात. समुद्रमार्गाने उत्तर व्हिएटनाम सरकारला मदत पाठवावी तर ती अमेरिकेच्या हातात पडण्याचा धोका पत्करावा लागेल. रशिया असा कोंडीत सापडलेला आहे.

स्कर्टची लांबी तेजी दर्शविते

बॉस्टन (अमेरिका) येथील एका शेअर ब्रोकरने आपल्या गिन्हाइकांना स्त्रियांच्या पायाकडे लक्ष देण्याचा सल्ला दिला आहे. कारण, स्कर्टच्या उंचीवरून शेअर मार्केटच्या तेजी-मंदीचा अंदाज बांधता येतो! १९३९ साली आणि गेल्या युद्धकाळात स्कर्ट आखूड होते आणि शेअरमार्केट तेजीत होते. आताही तशीच परिस्थिती आहे. १९३०-३६ च्या मंदीच्या वेळी आणि गेल्या युद्धानंतरच्या मंदीच्या वेळी स्कर्ट घोट्यापर्यंत होते. स्कर्ट लांब होत चालल्याची लक्षणे दिसू लागताच शेअर विकून टाकावेत, असा ह्या ब्रोकरने सल्ला दिला आहे.

क्रिकेटमधील वर्णद्वेष

इंग्लंडचा क्रिकेट संघ १९६८-६९ मध्ये दक्षिण आफ्रिकेचा दौरा करणार आहे. पण, इंग्लंडच्या संघात बी. डी. ऑलिव्हीरा ह्याचा समावेश झाल्यास त्याला दक्षिण आफ्रिकेत प्रवेश मिळणार नाही, असे खात्रीलायक वृत्त आहे. कारण, तो ब्रिटिश प्रजाजन असला तरी कुणवर्णीय आहे. इंग्लंडचा तो आजचा पहिल्या प्रतीचा ऑलराउंड क्रिकेटर आहे. डी. ऑलिव्हीरा हा सध्या आफ्रिकेत केपटाऊन येथे एका कुणवर्णीय संघाचा कप्तान म्हणून दुसऱ्या कुणवर्णीय संघाविरुद्ध खेळत आहे. हा सामना पाहण्याची श्वेतवर्णीयांना बंदी आहे.

कपड्यासाठी धक्काबुक्की - दोन गरीब स्त्रियांचा मृत्यू

तिरुची येथील एका विडी व्यापाऱ्याने रमझान ईदनिमित्त गरीब स्त्री-पुरुषांना कपडे वाटले. वाटपाच्या वेळेच्या आधीच, पहाटेच, कितीतरी स्त्री-पुरुष जमले होते. वाटप सुरू होताच त्यांनी कापडासाठी धक्काबुक्की करण्यास प्रारंभ केला. त्यामुळे तीन स्त्रिया तुडवल्या गेल्या. त्यांतील दोघी मरण पावल्या.

जपानी मदतीने संततिप्रतिबंधक साधनांचा कारखाना

त्रिवेंद्रम येथे पब्लिक सेक्टरमध्ये एका जपानी कंपनीच्या सहकार्याने संततिप्रतिबंधक रबरी साधनांचा कारखाना उभारण्यासाठी करारमदार झाले आहेत. जरूर ती यंत्रसामग्री, इंजिनिअरिंग व तांत्रिक सल्लामसलत, डिझाईन्स, इत्यादी बाबतीत जपानी कंपनी मदत करील. दररोज ३,००० ग्रोस साधने तयार होतील.

प्रख्यात जुगाऱ्याचे निधन

अमेरिकेतील आणि कदाचित जगातील सर्वात प्रख्यात जुगारी निकोलस डॉडोलास हा आपल्या वयाच्या ८० व्या वर्षी एका इस्पितळात निधन पावला. त्याने आपल्या आयुष्यात जवळ-जवळ ५० कोटी डॉलर्स जिंकले व गमावले. १९२० आणि १९३० सालाच्या दरम्यान त्याच्या जुगारी आयुष्याचा कळस झाला होता. अमेरिकेत तो सारखा फिरत असे आणि कोणताही प्रसिद्ध जुगारी अड्डा असा नव्हता की ज्याला त्याने त्या अवधीत भेट दिली नाही. कडे फेकण्याच्या एका प्रकारच्या जुगाराच्या खेळात त्याने एकदा १६ लाख डॉलर्स जिंकविले होते. दुसऱ्या एका जुगाराच्या खेळात त्याने एकदम ६ लाख डॉलर्स गमावले होते; आणि एका खेळात त्याने साडेपाच लाख डॉलर्सचा पण लावला होता. मृत्युसमयी तो लास व्हेगास ह्या जुगाराकरता प्रसिद्ध असलेल्या गावी साधेपणाने राहत असे. जुगार हा त्याचा शौक होता.

सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी ६.७ कोटी अधिक मतपत्रिका

पुढील महिन्यात होणाऱ्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी २४ कोटी मतपत्रिका छापण्यात येणार आहेत. १९५७ साली लागलेल्या मतपत्रिकांपेक्षा ही संख्या ८.५ कोटींनी व १९६२ साली लागलेल्या मतपत्रिकांपेक्षा ६.७ कोटींनी अधिक आहे. १९५७ साली मतदारांची संख्या सुमारे १९.४ कोटी होती. १९६२ साली ती सुमारे २१.६ कोटी होती. १९५७ साली १५.५ कोटी व १९६२ साली १७.३ कोटी मतपत्रिका छापण्यात आल्या होत्या. मतदारांच्या संख्येइतक्या मतपत्रिका छापण्यात आल्या नाहीत. कारण, निवडणूक मंडळाच्या अनुभवाप्रमाणे एकूण मतांच्या ८० टक्के मतेच निवडणुकीत देण्यात येतात. १९६७ च्या निवडणुकीत मतदारांची संख्या तर वाढलेली आहेच; पण शिवाय प्रत्येक मतदान केंद्रावरील मतदारांच्या संख्येची दशकात पूर्णता करून तितक्या मतपत्रिका त्या केंद्राला देण्यात येणार आहेत. त्यामुळेही अधिक मतपत्रिका छापण्यात लागत आहेत.

सिमंटच्या किमती पुन्हा वाढण्याचा संभव

सिमंटचे वितरण करणाऱ्या मध्यवर्ती संघटनेचे अध्यक्ष श्री. जी. डी. सोमण्णी ह्यांनी सिमंटच्या किमती वाढविण्यात येण्याची शक्यता सूचित केली. १९६७ च्या जुलैपासून सिमंटच्या किमती वाढविण्यात याव्या अशी मागणी सरकारकडे करण्यात येणार आहे. सिमंटच्या उत्पादनाच्या खर्चात अलीकडे वाढ झालेली आहे. शिवाय, ह्या धंद्याच्या वाढीचा जो कार्यक्रम हाती घेण्यात आला आहे त्यावर रुपयाच्या अवमूल्यनाचा परिणाम झाला आहे. गेल्या वर्षी सिमंटवरील नियंत्रणे उठविण्यात आली. परंतु वर निर्दिष्ट केलेल्या परिस्थितीमुळे ह्या वर्षी धंद्याच्या विस्तारासाठी उपलब्ध होऊ शकणाऱ्या पैशात गेल्या वर्षीच्या मानाने बरीच घट झालेली आहे.

पश्चिम जर्मनीची भारताला मदत

पश्चिम जर्मनीच्या भारतामधील वकिलांनी असा अभिप्राय व्यक्त केला आहे की गेल्या ६ ते १० वर्षांच्या कालावधीत भारताने शेतीचा विकास मोठ्या प्रमाणावर घडवून आणण्यावर लक्ष केंद्रित केले पाहिजे. ते असेही म्हणाले की ह्यापुढे पश्चिम जर्मनीकडून भारताला देण्यात येणाऱ्या मदतीत बदल करण्यात येण्याची शक्यता आहे. मोठमोठे कारखाने काढण्याच्या ऐवजी शेतीच्या विकास कार्यासाठी मदत देण्यावर अधिक जोर देण्यात येईल. ४ थ्या पंचवार्षिक कार्यक्रमाच्या पहिल्या वर्षी २४ कोटी मार्क्सची मदत देण्यासंबंधी लवकरच एक करार उभयता देशांत करण्यात येईल. पश्चिम जर्मनीमधून रासायनिक सत्ते आयात करण्यासाठी त्यातील बहुतेक रक्कम भारताने वापरावयाची आहे. केरळ राज्यात साजगी विभागात एक सतकारखाना उभारण्यासंबंधी सध्या वाटाघाटी चालू आहेत.

नेफाच्या विकासाला लष्कराचे साह्य

नेफामधील जमाती व हिंदी लष्कर ह्यांच्यात अधिक निकटचे संबंध स्थापन करून ह्या मागासलेल्या भागाचा विकास साधण्याची योजना भारत सरकारच्या संरक्षण खात्याने आखली आहे. हे कार्य करण्यासाठी नेफा विभागात एक सैनिकविकास गट स्थापन करण्यात आला आहे. नेफामधील मुलकी जनतेकडून अधिक सहकार्य मिळविण्यासाठी आणि तिचा विश्वास संपादन करण्यासाठी भारत सरकारकडून काही तरी कार्य व्हावे अशी अपेक्षा करण्यात येत आहे. लष्कराने विकासाच्या कामात प्रत्यक्ष भाग घेतला व नेफातील जमातींना जरूर तो सहाय्य व माहिती दिली तर ही अपेक्षा पूर्ण होण्यासारखी आहे. नवी संघटना आपले काम प्रथम कामेंग जिल्ह्यात सुरू करील. सैनिकांचे १० गट शेती, गुरांची पैदास, गुरांचे आरोग्य, एंजिनिअरिंग व वैद्यकीय कामे ह्या बाबतीत स्थानिक लोकांना मार्गदर्शन करतील.

युद्धविषयक सेव्हण्यांना मागणी उतरली

सैनिक, पिस्तुले, मशीनगन्स, इत्यादि युद्धविषयक सेव्हण्यांना अमेरिकेत मागणी उतरली आहे. १९६५ मधील नाताळाचे मानाने १९६६ च्या नाताळात त्यांची विक्री १५ ते ५०% कमी झाली. शांतता-निदर्शक सेव्हण्यांचा खप मात्र वाढला. व्हिएटनाम युद्ध अमेरिकेत अप्रिय होत चालल्याचा हा पुरावा आहे.

पांचगणी

जि. सातारा येथे

२६ जानेवारीस

★ नवीन शाखा सुरू. ★

दि युनायटेड

वेस्टर्न

बँक लि.

सातारा

हे पत्र पुणे येथे शिवाजीनगर घ. नं. ९९५/१ आर्यभूषण छापखान्यात या वृत्तपत्राचे मालक श्री. श्रीपाद वामन काले यांनी छापिले व 'दुर्गाधिवास' ८२३ शिवाजीनगर (पो. ऑ. डेकन जिमखाना), पुणे ४, येथे प्रसिद्ध केले.